

Newsletter analityczny nr 27 (12 – 18.05.2015)

Program „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” Ośrodka Analiz Politologicznych Uniwersytetu Warszawskiego

**Najważniejsze wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu
12 – 18 maja 2015r.**

Do najważniejszych wydarzeń minionego tygodnia należy zaliczyć niewątpliwie podpisanie ustawy krajobrazowej przez prezydenta Bronisława Komorowskiego oraz dyskusje nad kształtem irańskiego programu atomowego.

Komentarz:

Zbliżające się do finału negocjacje w sprawie irańskiego programu atomowego prowadzone przez grupę G5+1, czyli stałych członków Rady Bezpieczeństwa Organizacji Narodów Zjednoczonych (USA, ChRL, Francję Wielką Brytanię, Rosję) oraz Niemcy, skłaniają do pytania o konsekwencje tych wydarzeń dla bezpieczeństwa międzynarodowego.

Opublikowane 2 kwietnia przez Biały Dom parametry „Joint Comprehensive Plan of Action” (JCPOA) wskazują, że zamrożenie programu atomowego Iranu na okres 15 lat nastąpi poprzez: ograniczenie liczby działających wirówek; niewzbogacanie uranu powyżej 3,67%; ograniczenie ilości nisko wzbogaconego uranu z poziomu 10 tys. kg do 300 kg oraz zapewnienie pełnego dostępu Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej do wszelkich instalacji atomowych w Iranie¹. Oznacza to odłożenie w czasie realizacji irańskich ambicji posiadania broni atomowej. W przypadku nieprzestrzegania porozumienia nastąpi automatyczne zastosowanie sankcji. Ma to szczególne znaczenie w przypadku sankcji ONZ, których powtórne wprowadzenie w zwykłym trybie mogłoby być szczególnie trudne ze względu na możliwość zastosowania weta dwóch stałych członków Rady Bezpieczeństwa Chin oraz Rosji.

¹ Zobacz szerzej: [Parameters for a Joint Comprehensive Plan of Action Regarding the Islamic Republic of Iran's Nuclear Program](http://state.gov), <http://state.gov>

Sankcje ekonomiczne spowodowały trudności gospodarcze i marginalizację Iranu oraz intensyfikację współpracy tego kraju z Chinami i Indiami. Iran stał się zakładnikiem Chin, które dyktują ceny, po których importowana irańska ropa i gaz, a jednocześnie arbitralnie ustalają ceny sprzedaży żywności Iranowi. Z tych powodów, a także ze względu na wzrastające znaczenie odnawialnych źródeł energii, które w najbliższym czasie będą zmniejszać znaczenie eksporterów surowców energetycznych, wykorzystując potrzebę dywersyfikacji źródeł dostaw węglowodorów Unii Europejskiej, Iran skłonny jest zamrozić swój program atomowy. Zniesienie sankcji umożliwi Iranowi zarówno sięgnięcie do zamrożonych aktywów zagranicznych oraz spowoduje napływ kapitału i technologii.

Z punktu widzenia strefy euroatlantyckiej oznacza to, iż kraj będący w pierwszej trójce pod względem zasobów gazu i ropy naftowej będzie w pełni uczestniczył w międzynarodowym rynku tych surowców, co wpłynie na zwiększenie ich podaży i tak ważną dla Unii Europejskiej możliwość dywersyfikacji dostaw. Gaz irański można stosunkowo łatwo transportować przez Turcję do Unii Europejskiej i na Ukrainę. Z tej perspektywy Turcja (która jest członkiem NATO, co gwarantuje bezpieczeństwo infrastruktury) staje się kluczowym krajem tranzytowym dla Unii Europejskiej tym bardziej, iż również tą drogą będzie tłoczony gaz z Turkmenistanu przez Azerbejdżan. Porozumienie w sprawie irańskiego programu atomowego jest jednak wyborem strategicznym. Import surowców energetycznych z tego kierunku przez Unię Europejską będzie tworzył relacje współzależności, co w przyszłości w istotny sposób będzie ograniczało opcje polityki zagranicznej państw europejskich w stosunku do Iranu. Jednocześnie osłabi to więzi ekonomiczne i polityczne Iranu z Chinami. Również trzeba pamiętać, iż irańska polityka zagraniczna, budująca wpływy i zależności, nierzadko wspierająca terroryzm spowodowała, iż Iran ma obecnie realny wpływ na sytuację w Iraku, rozwiązanie problemów Syrii, Jemenu, ISIS, czy powstania państwa palestyńskiego. Zniesienie sankcji może zatem oznaczać, iż region podlegać będzie jeszcze większej destabilizacji. Z punktu widzenia polityki USA, które są samowystarczalne energetycznie dzięki niekonwencjonalnej ropie, gazie oraz odnawialnym źródłom energii, region Zatoki Perskiej nie jest już tak istotny jak wcześniej. USA muszą jednak przekonać swoich starych sojuszników – Izrael i Arabię Saudyjską, iż wstrzymanie programu atomowego będzie w rezultacie prowadziło do jego zaprzestania.

Szczególne znaczenie ma to dla skonfliktowanego z Iranem Izraela, a dla którego posiadanie monopolu atomowego w regionie jest gwarancją bezpieczeństwa².

Polska z racji swojego położenia nie może odgrywać istotnej roli w tranzycie gazu, lecz zmniejszenie skali importu gazu z Rosji do odbiorców w Unii Europejskiej jest w jej interesie. Również zwiększenie konkurencji na rynku w przypadku pojawienia się dużego gracza będzie prowadziło do obniżenia cen, co pozytywnie wpłynie na polski rynek. Wspólne dobre doświadczenia historyczne, współpraca ekonomiczna oraz szacunek Persów do historii i kultury Polski powoduje, iż Polska ma szansę na wznowienie współpracy z obszarze wydobywania i przeróbki węglowodorów, energetyce, budownictwie specjalistycznym i rolnictwie. Z tego powodu majowa wizyta przedstawicieli polskiego biznesu w Iranie zorganizowana przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych jest dobrym prognostykiem na przyszłość.

Inne istotne wydarzenia dotyczące bezpieczeństwa energetycznego i klimatu 12 – 18 maja 2015r.:

Europa i świat:

13.05 – Departament Energii USA wydał ostateczną zgodę na eksport LNG z terminala Cheniere Energy do krajów nieposiadających porozumienia o wolnym handlu z USA.

13.05 – Przedstawiciele państw członkowskich UE zatwierdzili porozumienie w sprawie utworzenia rezerwy stabilizacyjnej.

14.05 – Opublikowano raport Second Assessment of Climate Change for the Baltic Sea Basin, z którego wynika, że do końca XXI wieku temperatura wody w Bałtyku może wzrosnąć o około 2 °C, a pokrywa lodowa zimą zmniejszy się nawet o 80%.

18.05 – Nicolas Maduro, prezydent Wenezueli, zapowiedział rozpoczęcie prac nad umową, która ma pozwolić państwom członkowskim OPEC oraz innym wydobywającym ropę naftową osiągnąć cenę w okolicach 100 USD za baryłkę w celu stabilizacji rynku.

² Zobacz szerzej: K.M. Książkowski, *Wojny ekonomiczne w stosunkach międzynarodowych*, [w:] Społeczeństwo a wojna. Paradoks wojny we współczesnym łańdźu międzynarodowym, M. Bodzian (red.), Wrocław 2013, s. 41-56.

Polska:

12.05 – Marek Sawicki, minister rolnictwa, stwierdził, że jego priorytetem w działaniach związanych z OZE jest rozwój energetyki prosumenckiej.

13.05 – Spółka Energa poinformowała, że w pierwszym kwartale 2015 roku odnotowała 10-procentowy wzrost produkcji energii ze źródeł odnawialnych.

13.05 – Prof. Maciej Nowicki, były minister środowiska stwierdził podczas VIII Forum Energetyki Prosumenckiej, że jego zdaniem nie ma już odwrotu od energetyki prosumenckiej, która jednocześnie stanie się gwarantem bezpieczeństwa energetycznego.

13.05 – PGNiG skierowało do Trybunału Arbitrażowego w Sztokholmie wezwanie o arbitraż w sprawie zamiany warunków cenowych kontraktu na zakup gazu z 1996 roku.

13.05 – Jerzy Pietrewicz, wiceminister gospodarki stwierdził, że w długoterminowej perspektywie, „przyrost polskiej energii będzie pochodził z innych surowców niż węgiel kamienny (...). Ale to nie oznacza, że będziemy zamykali elektrownie węglowe”.

14.05 – Polski Komitet Energii Elektrycznej wystąpił do Komisji Europejskiej o przedstawienie oceny skutków zmiany terminu wprowadzenia rezerwy stabilizacyjnej dla pozwoleń na emisję CO₂.

14.05 – Sławomir Brodziński, główny geolog kraju, zapowiedział przygotowanie przez Ministerstwo Środowiska białej księgi ochrony złóż i kopalin strategicznych i perspektywicznych w Polsce.

15.05 – Bronisław Komorowski podpisał ustawę krajobrazową.

15.05 – Ministerstwo Gospodarki przedstawiło projekt nowelizacji ustawy o OZE.

15.05 – Greenpeace oraz WWF Polska skrytykowały projekt nowelizacji ustawy o OZE.

18.05 – Spółdzielnia Nasza Energia zapowiedziała budowę sieci dwunastu biogazowni na Zamojszczyźnie.

Warszawa, 18 maja 2015r.

dr Krzysztof M. Księżopolski – Szef Programu „Bezpieczeństwo Energetyczne i Polityka Klimatyczna” OAP UW, autor książek „Ekonomiczne zagrożenia bezpieczeństwa państw” (2004), „Bezpieczeństwo ekonomiczne” (2011), redaktor naukowy publikacji „Bezpieczeństwo ekonomiczne w perspektywie politologicznej” (2012) i „Odnawialne źródła

energii w Polsce. Wybrane problemy bezpieczeństwa, polityki i administracji” (2013), współautor podręcznika „Ekonomika bezpieczeństwa państwa w zarysie” (2014), autor wielu artykułów poświęconych zagadnieniu bezpieczeństwa i klimatu.